

คติความเชื่อชุธาตุของชาวล้านนา

ผศ.ดร. วันชัย พลเมืองดี
อาจารย์ประจำ วิทยาเขตพะเยา

๑. บทนำ

การที่พุทธศาสนิกชนรุ่นหลังไม่มีโอกาสได้เข้าเฝ้าแหวนพระพุทธรูปเจ้าหลังพุทธปรินิพพาน สิ่งหนึ่งที่พุทธศาสนิกชนได้มีคติความเชื่อในการระลึกถึงพระพุทธรูปเจ้าคือ สลูป เจดีย์ กู่ ธาตุ เป็นประติมากรรมเชิงสัญลักษณ์ คือตัวแทนของพระพุทธรูปเจ้า ผสมกับแนวคติความเชื่อของชาวล้านนาที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสลูป เจดีย์ กู่ ธาตุ เข้ากับ ราศีเกิด ล้านนาเรียกว่า "นามเป็ง" หมายถึง นามสัตว์ประจำปีเกิด ทุกคนเกิดมามีนามปีเป็นของตนเอง และคนเกิดในนามปีใดก็ต้องไปนมัสการ สลูป เจดีย์ กู่ หรือ ธาตุ ประจำปีเกิดของตนเอง ก็จะเกิดความสุขสวัสดิ เป็นสิริมงคล แก่ชีวิต โดยคติความเชื่อดังกล่าวพบว่าเป็นกุศโลบายอันแยบยลของโบราณปราชญ์อาจารย์ที่ให้ชาวล้านนาได้ระลึกถึงพระพุทธรูปเจ้าพร้อมกับการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาสืบมาต่อไป

๒. ความหมาย

ชุธาตุ หมายถึง เจดีย์หรือสลูปที่มีการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธรูปเจ้า เพราะว่า คำว่า ชู ตรงกับภาษาล้านนา ออกเสียงว่า จู หมายถึง บรรจุ หรือ ทุกๆ เช่น จูวันจูยาม คือ ทุกๆ วันทุกๆ ยาม หรือ จูใส่ หมายถึงความเอา ว่า พระสลูป เจดีย์องค์นี้ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ชาวล้านนาเรียกสั้นๆ ว่า ชุธาตุ

๓. ความเป็นมา

ความเป็นมาความเชื่อเรื่องพระธาตุ ปรากฏครั้งแรกในพระไตรปิฎกมหาปรินิพพานสูตร^๑ ครั้นถวายพระเพลิงพระพุทธรูปแล้ว มัลลกะกษัตริย์จัดการอารักขาพระสรีระธาตุเป็นอย่างดี ทำการสักการบูชาพระบรมสารีริกธาตุด้วยการพ้อนรำชบรวงเป็นเวลา ๗ วัน ชาวเมืองพระพุทธรูปองค์ดับขันธปรินิพพานแพร่ไปถึงกษัตริย์และพราหมณ์ในนครและแคว้นต่าง ๆ ทั้ง ๗ นคร ดังนี้

^๑ พระปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม), พระไตรปิฎกแปลย่อ, (พระนคร : โรงพิมพ์ราชบัณฑิต, ๒๕๑๘), หน้า ๑๖๒-๑๖๓.

๑. พระเจ้าอชาตศัตรู แคว้นมคธ
๒. กษัตริย์ลิจฉวี นครเวสาลี
๓. กษัตริย์ศากยะ นครกบิลพัสดุ์
๔. กษัตริย์ถูลิ แคว้นอัลลกะปะ
๕. กษัตริย์โกถิยะ แคว้นรามคาม
๖. พราหมณ์เวฐฐที่ปะกะ แคว้นเวฐฐที่ปะกะ
๗. กษัตริย์มัลละ นครปาวา

ต่อมาพุทธศาสนิกชนก็ได้ขยายแนวคิดในการที่จะสักการะจึงเกิดสิ่งระลึกถึงพระพุทธเจ้า ในคัมภีร์กล่าวถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นเครื่องระลึกถึงพระพุทธเจ้าที่ปรินิพพานไปแล้ว ๔ อย่าง คือ

๑. ธาตุเจดีย์ คือ เจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
๒. บริโกคเจดีย์ คือ สังฆเนยยสถาน ๔ แห่งที่พระพุทธองค์ตรัสให้มหาชนไปปลงธรรมสังเวชเมื่อระลึกถึงพระองค์ คือ ที่ประสูติ ที่ตรัสรู้ ที่ประทานปฐมเทศนา และที่ปรินิพพาน
๓. ธรรมเจดีย์ คือ จารึกข้อพระธรรมไว้บูชา ในชั้นเดิมมักเลือกเอาข้อพระธรรมที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา เช่น คาถาแสดงพระอริยสัจ ๔ มาจารึกไว้บูชา
๔. อุเทสิกเจดีย์ คือ พุทธเจดีย์อย่างอื่นที่ไม่เกี่ยวกับสามอย่างข้างต้น เช่น พระพุทธรูปธรรมจักร รอยพระพุทธบาท พระแท่นวัชรอาสน์ หรือสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้า เป็นต้น^๒

๔. คติความเชื่อเรื่องชุธาตุ

๔.๑ คติความเชื่อเรื่องชุธาตุที่ปรากฏในคัมภีร์โบริธาณ

คติความเชื่อเรื่องชุธาตุเมื่อสมัยหลังพุทธกาลได้กล่าวไว้เบื้องต้น ในความเป็นมา แต่ว่าในคัมภีร์ชั้นหลังในสมัยล้านนาที่ปรากฏคัมภีร์ที่ปรากฏคือ ตำนานพระเจ้าเลียบโลก โดยปรากฏเป็นร่องรอยที่สืบได้ว่า ความเชื่อเรื่องชุธาตุเป็นความเชื่อของชาวพุทธ ดังปรากฏในตำนานพระเจ้าเลียบโลกฉบับวัดกู่คำ ว่าคัมภีร์นี้คัดลอกมาจากศรีลังกา สามารถกล่าวได้ว่าความเชื่อนี้มีปรากฏมาก่อนที่มีการคัดลอกตำนานพระเจ้าเลียบโลกมาก่อนหน้านี้แล้วดังนี้..... "นับตั้งแต่นั้นต่อมา เจ้าไทย คือพระภิกษุ หรือ

^๒ พระครูกลยาสิทธิวัฒน์ (สมาน กลยาณธมโม), พุทธประวัติตามแนวปฐมสมโพธิ, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท, ๒๕๕๑), หน้า ๑๗๙.

บุคคลใด มีเจตนาจักใคร่ลอกเขียนเอาไว้ ก็ให้ลอกเขียนเอาทั้งหมด ทุกตัวอักษรหมดสิ้นถ้อยคำที่มีอยู่ ไม่ให้เหลือแม้ตัวเดียว...ต่อมายังมีพระมหาเถระองค์หนึ่งชื่อว่า อรัญญิกวัตร ท่านมีปกติอยู่ป่า ท่านได้ คัดลอกเอาจากสำนักพระมหาโพธิสมภาร ในปีเปิกไส้(มะเส็ง) จุลศักราชได้ ๘๙๐ เดือน ๗ แรม ๘ ค่ำ วันเสาร์ไทยว่าวันกั๊ดไส้..."^๓ ซึ่งมีการคัดลอกต่อกันมาเหมือนกับการสืบทอดความเชื่อในเรื่องชุธาตุ ไปด้วย ซึ่งนอกเหนือจะกล่าวถึงพุทธทำนาย และพุทธตำนานพระเจ้าเลียบโลก ความเป็นมาของตำนาน พระธาตุมาจากการรับพุทธศาสนาเข้ามาในอาณาจักรศาสนาจึงมีอิทธิพลเรื่องราวต่าง ๆ ไปผูกพัน อยู่กับพุทธประวัติ พุทธปาฏิหาริย์ เช่น การตั้งชุมชน การสถาปนา พุทธศาสนา การสร้างปูชนียวัตถุ ปูชนียสถาน เพื่อเป็นการสร้างความศรัทธา เชื่อมมันให้ลึกลงไปจิตใจของพลเมือง จึงได้เอ่ยอ้างเรื่อง ในอดีตกาลตั้งแต่พระเจ้าเลียบโลก

๔.๒ การขึ้นพระธาตุ

การขึ้นพระธาตุ หมายถึง ประเพณีที่ชาวล้านนาศึกษาปฏิบัติโดยการไปนมัสการพระธาตุ ซึ่งโดย ส่วนใหญ่พระธาตุ นิยมสร้างไว้ในที่สูง เช่น เนินเขา ภูเขา ดังนั้นการไปสักการะพระธาตุจึงใช้เรียกว่า ประเพณีขึ้นพระธาตุ

การขึ้นพระธาตุ^๔ คือการทำบุญประการหนึ่งซึ่งตรงกับการไหว้หรือนมัสการพระเจดีย์ โดยเฉพาะ เจดีย์ที่ว่า มีพระบรมสารีริกธาตุบรรจุอยู่นั้น ถือว่าเป็นปูชนียสถานที่ควรแก่การเคารพกราบไหว้อันเป็น กริยาบุญ ซึ่งการขึ้นพระธาตุหรือไหว้พระเจดีย์นี้ นอกจากจะเป็นการเดินทางเพื่อไปจาริกแสวงบุญแล้ว พระสงฆ์ที่ปฏิบัติหนักไปทางวิปัสสนาธุระก็นิยมเดินทางธุดงค์ไปนมัสการพระธาตุที่สำคัญในที่ต่างๆ ด้วย ในสมัยก่อนบางครั้งพระธาตุอาจถูกทอดทิ้งเพราะภัยสงครามหรือภัยอื่นๆ นักแสวงบุญที่เดินทางไปไหว้ พระธาตุก็อาจต้องไปช่วยแผ้วถางทำความสะอาดแก่ องค์พระเจดีย์ตามโอกาสที่มีอยู่บ่อยครั้ง

^๓ สังฆะ วรรณสัย, พุทธตำนานพระเจ้าเลียบโลก, (เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๙๔ - ๑๙๕.

^๔ มณี พยอมยงค์, ประเพณีสิบสองเดือน ล้านนาร่วมเล่ม, (เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์ ๒๕๓๗), หน้า.

๕. ความสัมพันธ์เรื่องธาตุกับปีเกิด

ความเชื่อของชาวล้านนาที่มีต่อพระธาตุกับปีเกิด มีความเชื่อตามตารางดังนี้

ที่	ปีล้านนา	ไทยกลาง	พระธาตุ	ธาตุ
๑	ไข่	ชวด,หนู	พระธาตุจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่	น้ำ
๒	เป่า	ฉลู,วัว	พระธาตุช่อแฮ จังหวัดแพร่	ดิน
๒	ยี่	ขาล,เสือ	พระธาตุลำปางหลวง จังหวัดลำปาง	ไม้
๔	เหม้า	เถาะ,กระต่าย	พระธาตุแช่แห้ง จังหวัดน่าน	น้ำ
๕	สี่	มะโรง,งูใหญ่	เจดีย์วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่	ดิน
๖	ใส่	มะเส็ง,งูเล็ก	พุทธคยา ประเทศอินเดีย	น้ำ
๗	สะง่า	มะเมีย,ม้า	พระธาตุโก๋ ประเทศพม่า	ไฟ
๘	เม็ด	มะแม,แพะ	พระธาตุดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่	ดิน
๙	สัน	วอก,ลิง	พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม	ดิน
๑๐	เล่า	ระกา,ไก่	พระธาตุทริภุญไชย จังหวัดลำพูน	เหล็ก
๑๑	เส็ด	จอ,หมา	พระเกษแก้วจุฬามณี บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์	ดิน
๑๒	ไก่	กุน,หมู	พระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย	น้ำ

ในปัจจุบันมีวัดที่สร้างพระธาตุ หรือ เจดีย์ ๑๒ ราศี ซึ่งเป็นเจดีย์ปีเกิดทั้ง ๑๒ ปี อยู่หลายวัด การไปกราบไหว้ หรือไปทำบุญไปได้ง่ายและสะดวกไม่ต้องเดินทางไปไกล หรือไปต่างประเทศ เมื่อถึงปีเกิดนั้น ๆ จะไปทำบุญตามวัดที่มีเจดีย์ ๑๒ ราศี และกราบไหว้พระประจำวันเกิดของตนเองเพื่อขอพรให้มีความสุข ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต หรือด้านหน้าที่การงานและครอบครัว

การได้ไปนมัสการพระธาตุ หรือเจดีย์ประจำปีเกิดของเราแล้ว มีความเชื่ออย่างน้อยครั้งหนึ่งในชีวิต ถ้าได้ไปกราบไหว้ตั้งจิตอธิษฐานขอสิ่งใดแล้ว ย่อมเกิดผลสำเร็จเป็นมงคลของชีวิตเป็นความเชื่อของชาวล้านนาที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา

๖. พิธีกรรมการไหว้บูชา

๖.๑ เครื่องสักการะบูชา

การนำเครื่องสักการะในการบูชาพระธาตุประจำปีเกิด ชาวพุทธล้านนาอดีตนิยมเดินทางไปปฏิบัติธรรม นุ่งขาวห่มขาว เรียกว่า นอนวัดปฏิบัติธรรม ใช้เวลา ๓ วัน คือวันแรก จะต้องเข้าไปในบริเวณสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ แล้วทำความสะอาดเช็ดถู ขอบมา โดยมีดอกไม้ธูปเทียนเครื่องหอม หลังจากนั้น ก็เริ่มอธิษฐานปฏิบัติธรรมจนถึงวันที่สอง แล้วก็ออกปฏิบัติธรรมว่าที่สาม มีการปิดทอง ลาพระอาจารย์ สอนปฏิบัติธรรม แล้วขอขมาพระรัตนตรัย ลาพระ แล้วก็เดินทางกลับ แต่ปัจจุบันเวลาไม่เอื้ออำนวย พุทธศาสนิกชนก็จะเดินทางมาสักการะกราบไหว้นำดอกไม้ธูปเทียน เครื่องหอมมาสักการะ แต่ถ้าไม่ได้เตรียมมาก็จะหาซื้อบริเวณพระธาตุนั้น

๖.๒ คำไหว้พระธาตุ

๑) คนเกิดปีไฉ้ ขวดหรือปีหนู ธาตุน้ำพระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุศรีจอมทอง
อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ บรรจุ ส่วนพระเศียรเบื้องขวา (พระทักษิณโมลีธาตุ)

คำบูชาพระธาตุ (ตั้งนม ๓ จบ)

นะโมพุทชายะ นะมามิ ตีโลกะโมลี โลหะกุญเ ปะติภุฐิตัง ปุชิตัง สัพพะโลเกหิ กิตติมันตัง
มะโนหะ รัง อะหัง วันทามิ สัพพะทา อัง ควะเย ปุเรรัมเมโกวิลา รัคคะปัพพะเต สะหิเหมะคฺคา
ทักษิณะโมลี ธาตุโย อะหัง วันทามิ สัพพะทา

๒) คนเกิดปีเป้า ฉลูหรือปีวัว ธาตุดินพระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุลำปางหลวง อ.เกาะคา
จ.ลำปาง บรรจุ พระธาตุหน้าผากและพระธาตุลำคอ

คำบูชาพระธาตุ (ตั้งนม ๓ จบ)

ยาปาตุภูตา อะตุลานุภาวจริงปะติภุฐาสัมภะ กัปปะปุเร เทเวนะ คุดตา อุตตะราภิตยยา
นะมามิหันตัง วัระชินะธาตุง ฐะเปติ มะหา ฐาเน เจตียัง ปุชิตา นะะเทเวหิ อะหัง วันทามิ ธาตุโย

๓) คนเกิดปีขี้ ขาลหรือปีเสือ ธาตุไม้พระธาตุประจำปีเกิด คือพระธาตุช่อแฮ อ.เมือง จ.แพร่
บรรจุ พระธาตุข้อศอกข้างซ้าย

คำบูชาพระธาตุ (ตั้งนม ๓ จบ)

โกเสยยะ ะชัคคะ ปัพพะเต สัตตะมะโนรัมเม พุทธะ เกสาธาตุ ปะติภุฐิตา อะหัง วันทามิ
สัพพะทา อะหัง วันทามิ ธาตุโย อะหัง วันทามิสัพพะโส

๔) คนเกิดเหม้าเถาะหรือปีกระต่าย ธาตุไม้พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุแช่แห้ง อ.เมือง จ.น่าน บรรจุ พระเกศาธาตุและพระธาตุ ข้อมือข้างซ้ายของพระพุทธเจ้า

คำบูชาพระธาตุ (ตั้งนม ๓ จบ)

ยาปาตุภูตา อะตุลานุภาวาจිරัง ปะติภูฐิตา นันทะกัปปะเก ปุเร เทเวนะ คุตตา วัระพะพุทธะ ธาตุจิง วันทามิหันตัง ชินะธาตุโย โส ตะถาคะตัง อะหัง วันทามิ สัพพะทา อะหัง วันทามิ ทูระโต

๕) คนเกิดสีมะโรง หรือปีงูใหญ่ เมืองเหนือเรียกพญานาค ธาตุทองพระธาตุประจำปีเกิด คือ พระพุทธสิหิงค์ วัดพระสิงห์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ บรรจุ พระพุทธสิหิงค์

คำบูชาพระธาตุ (ตั้งนม ๓ จบ)

อิติปะวะระระสิหิงโต อุตตะมะยะโสปี เตโช ยัตถะ กัตถะ จิตโตโส สักกาโร อุปาโท สะกาละ พุทธะสาสะธัง โขตะยันโตวะ ทีโป สุระนะเรหิ มะหิตโต ณะระมานะยะ พุทโธติ

๖) คนเกิดปีไส้หรือปีงูเล็ก ธาตุไฟ พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระเจดีย์ศรีมหาโพธิ ที่พุทธคยา หรือไห่ตันโพธิ์ วัดโพธารามมหาวิหาร บรรจุ ต้นโพธิ์เป็นไม้ศักดิ์สิทธิ์

คำบูชาพระธาตุ (ตั้งนม ๓ จบ)

ปะฐะมัง โพธิปัลลังกัง ทุตยั้ง อะนิมิสสะกัง ตะตยั้ง จังกะมะ เสฎฐัง จะตตุถะกัง ระตะนะ- ฆะรัง ปัญจะมัง อะชะปาละนิโคธัง ฉัญฐัง ราชายะตะนัง สัตตะมัง มุจจะลินทัง อะหัง วันทามิ ทูระโต

๗) คนเกิดปีส้ง่า มะแมหรือปีม้า ธาตุไฟ พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุย่างกุ้ง (พระธาตุ ตะไกร้) หรือพระธาตุเจดีย์ขเวดากอง ประเทศพม่า หรือวัดพระบรมธาตุ อ.บ้านตาก จ.ตาก แทน บรรจุ พระเกศาธาตุ

คำบูชาพระธาตุ (ตั้งนม ๓ จบ)

สัมมาสัมพุทธะ นะลาตะ อัญฐิ จะตุเกสาธาตุยา คันธะวะ รั้งฐิตัง ปะระมา ธาตุ เจตยั้ง อะหัง วันทามิ สัพพะธา

๘) คนเกิดปีเม็ดปีมะแมหรือปีแพะ ธาตุทอง พระธาตุประจำปีเกิด คือ พระธาตุดอยสุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่บรรจุ พระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า

คำบูชาพระธาตุ (ตั้งนม ๓ จบ)

สุวัณณะเจตยั้ง เก สะวะระมัถะลุงคัง วิรัญญะธาตุจิง สุทวะนามะกัง ณะระเท เวหิสัพพะ ปู ชิตัง อะหัง วันทามิ สัพพะทา

๙) **คนเกิดปีสัณ วอกหรือปีลิง** ชาตเหล็กพระชาตประจำปีเกิด คือ พระชาตพนม อ.ชาตพนม จ.นครพนมบรรจุ พระอรั้งชาต (กระดุกส่วนหน้าอก) ของพระพุทธเจ้า

คำบูชาพระชาต (ตั้งนม ๓ จบ)

ปุริมาเย ทักขินาเย ปัจฉิมาเย อุตตะรายะ เหมฐิมาเย อุปะริมาเย ทิสายะ กะปะณะสิริสสะมิง ปัพพะเต กัสสะเปนะ ฐาปิตัง พุทธะอรั้งคะชาตุง สิระสา นะ มามิ เสตะฉัตตัง สุวัณณะระชะตัง ระตะนัง ปะณิตัง พุทธะอรั้งคะเจติยง อะหัง วันทาமி สัพพะทา

๑๐) **คนเกิดปีเล่า ระกาหรือปีไก่** ชาตเหล็ก พระชาตประจำปีเกิด คือ พระชาตหริภุชชัย อ.เมือง จ.ลำพูน บรรจุ พระชาตกระหม่อม พระชาตกระดุก พระชาตกระดุกนิ้วมือ และพระชาตย่อยอีก เต็มบาตร

คำบูชาพระชาต (ตั้งนม ๓ จบ)

สุวัณณะเจติยง หะริ ภุชชะยัฎฐัง วัระระโมสิธารัง อรัฎฐิ เสฎฐัง สะหาอังคฺคฺคิฎฐัง กัจจาเยนะ ฐิตะปัตตูปะการัง สีเสนะ มัยหัง ปะระมามีธาตุง

๑๑) **คนเกิดปีเส็ด จอหรือปีหมา** ชาตดิน พระชาตประจำปีเกิด คือ พระชาตเกศแก้วจุฬามณี บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ สามารถบูชา รูป หรือไปไหว้พระเจดีย์ที่วัดเกตการาม อ.เมือง จ.เชียงใหม่ แทน บรรจุ พระทันตชาต(ฟัน) ของพระพุทธเจ้า

คำบูชาพระชาต (ตั้งนม ๓ จบ)

ดาวะติงสายะ ปุรัมเม เกสะจุฬามะณี สะริระปะพพะตา ปุชิตาสัพพะ เทวานัง ตังสิระสา ชาตอุตตะมัง อะหัง วันทาமி สัพพะทา

๑๒) **คนเกิดปีไก่ กุนหรือปีหมู** ตำราล้านนาเป็นข้าง ชาตน้ำพระชาตประจำปีเกิด คือ พระชาตุดอยตุง อ.แม่สาย จ.เชียงราย บรรจุ พระบรมสารีริกชาตพระรากขวัญเบื้องซ้าย (กระดุกไหปลาร้า)

คำบูชาพระชาต (ตั้งนม ๓ จบ)

อิมัสสะมิง ภัททะกัปปะ จะตฺพุทฺธา พุชฺฌิต ตะวา กะกุสันธะโกนาคะมะนะกัสสะปะ โคตะมะราชาเคเห จะระติ ปิณฑายะ มิถิลายะนะ คะเรสิ จะระติ ปิณฑายะ อะตีตาพุทธาน อิมัสสมิง ฐาเนสิทิสิริสุภะปะวะรัง มังคะลัง ตะโมลาเกถามุนิราชัง สาหะรัง นมามิหันทัง วัระระชินาธาตุง อะหังวันทาமி สัพพะทานะตัง วัระชินาธาตโย อะระหัง วันทาமி สัพพะทา

๖.๓ คำไหว้พระธาตุลอม (คำไหว้พระธาตุรวม)^๕

หรือบางทีชาวล้านนาก็จะกล่าวคำไหว้พระธาตุรวมทั้งหมด ส่วนใหญ่ก็จะเป็นกล่าวระลึกถึงพระธาตุสำคัญๆ เพื่อน้อมระลึกถึง อุเทสิกเจดีย์ คือเจดีย์ที่เป็นตัวแทนของพระพุทธรูปเจ้านั่นเอง

กล่าว นะโม ๓ จบ

สาธุโอกาสะ ภัณฑะ ข้าแต่พระดีตระกูล รัตนะตนผ่านแล้ว พระแก้วเจ้าตั้งสามประการ มีพระพุทธรูปเจ้า เป็นแก้วเป็นประธาน ตนทะลงคุณ อะนันทาอะปะธิมานา หาที่สุดบ่ได้ ตนเป็นครูแก่โลกตั้งสาม ตนทะรัตปัญญาสัพัญญุตญาณเหนือแท่นแก้ว แพบแก้วไม่มหาโพธิปลั่งกัณฑ์ประเสริฐล้ำเลิศกว่าไม้ในโลก ตั้งพระพุทธรูปมหาสารูปเจ้าองค์ใหญ่องค์น้อย อันฐานปิ่นนาตั้งไว้ยังวัดวาอารามฐานะทันตาละวิเศษและ เกษะหอเรือน ฐานะบ้านเมืองที่นี้เป็นประธาน คือในเวียงและนอกเวียง บ้านนอกชอกนิคม ป่าไม้จอม ดอยดงโขงจุมปูทวีป ตาเวติงสาอันอยู่ในเมืองอินทา คือพระเกตุแก้วจุฬามณี ผู้ข้าไหว้ตั้งมหาธาตุเจ้า อันมีอยู่ในเมืองลังกา ทั้งพระทันตาเขียวแก้วและผาบังและพระหมองเต้า ทั้งพระธาตุเจ้าอันอยู่ในเมือง เม็งคือตะโก้งหงสา สิ่งกุตตะระธาตุเจ้าทั้งพระเจ้าละแ่งอันมีในเมืองอังวะ และพระธาตุเจ้าอินแขวน ท่านก็ฐานปิ่นนาตั้งไว้ ชำนาญนอบน้อมไหว้บูชา มีทั้งบุปผาลาชาดวงดอก ข้าวตอกดอกไม้และเทียนงาม เจาะไฟตามแล้วนอบน้อมไหว้ยังพระธาตุเจ้าดวงแรกคือ พระธาตุเจ้าตะโก้งหงสาเรียง นั้นนมาพระธาตุเจ้าดอยคำและรังรุ้ง พระบาทถ้ำดับเตา มีทั้งสามเงาและพระธาตุลอย มีทั้งพระธาตุเจ้าแก่งสร้อย และ แก่งจางกวางคำ พระจอม.....ทั้งพระจันทร์พระสิงห์พระแก้ว ทั้งพระภู พระบาท พระธาตุเจดีย์เจ้า อันมีในเมืองนาค เมืองดิน เมืองอินทร์ เมืองพรหม โลกกว้างกลม อนันตา ทั้งชุมภูทวีป มีแปดหมื่นสี่พันแปดเศษ ทั้งพระเกษแก้วจุฬามณี ทั้งพระธาตุสิมพะสี พระสารีบุตร อุปคุตโมคคัลลานะ และพระมหากัจจายนะเถระเจ้า แม้มไม่สลิมหาโพธิเจ้าชู้ตั้นๆ ชูองค์ๆ ผู้ข้าขออัญชูลีกรูปผาราชา จอมใส่เกล้าไหว้สาพระเจ้าชู้ดวงๆ สระริระธาตุดยเกศธาตุดโย อะระหันตธาตุดโย เจดีย์ยัง คันทะกุฎิง จะตุละสีตีสะ ทัสเสธัมมัคขันเท สัพเปสัง ปาตะเจดีย์ยัง อะหังวันทามิธาตุดโย อะหังวันทามิ ทุละโส อะหัง วันทามิสัพพะตา อะหัง วันทามิสิริระสา^๖

^๕ เป็นการไหว้พระธาตุต่างๆ พระธาตุเจดีย์ ที่เป็นสัญลักษณ์ความศักดิ์สิทธิ์ และเคารพบูชาของชาวล้านนา

^๖ สังฆะ วรรณสัย, พุทธตำนานพระเจ้าเลียบโลก, (เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๐๐-๓๐๑.

๗. คุณค่าชุดาตุต่อสังคมไทย

๗.๑. คุณค่าต่อตัวเอง

การไปกราบไหว้สักการะบูชาพระธาตุประจำปีเกิดถือว่าเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง เหมือนประดุกได้เข้าเฝ้านมัสการกราบพระพุทธเจ้า

๗.๒. คุณค่าต่อครอบครัว

สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ในครอบครัวหนึ่งอย่างน้อยก็มี ๒ คน แต่ละคนส่วนมากก็จะเกิดคนละปี ก็จะได้เดินทางไปสร้างความสัมพันธ์นำสิ่งดีๆ สุขชีวิตได้มีโอกาสได้ไหว้พระสวดมนต์ประจำเป็น ถ้ามีบุตรหลาน ก็จะเป็นการอบรมให้บุตรหลานได้ประพาศคุณความดีโดยมีผู้ปกครองเป็นผู้นำในการปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง

๗.๓. คุณค่าต่อสังคม

สร้างความเป็นปึกแผ่นสมัครสมานคนที่เกิดในปีเดียวกันก็จะมีโอกาสได้พบปะสนทนาธรรม ทำให้เกิดความสะอาดในกายใจ และวาจาในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สว่างในจิตใจ ได้รับฟังธรรมะ ทำให้ให้สว่างพร้อมน้อมที่จะรับแสงสว่างทางปัญญา มีความสงบร่มเย็นแก่ร่างกายและจิตใจเมื่อได้ประพาศคุณงามความดี

๗.๔. คุณค่าต่อเศรษฐกิจ

ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนในแง่เศรษฐกิจ ประชาชนที่เดินทางไปนมัสการ และประชาชนที่อยู่ดูแลพระธาตุนั้น เช่นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น

๗.๕. คุณค่าในการสืบพระพุทธศาสนา

เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาโดยการอนุรักษ์ดูแลรักษาทั้งโบราณสถาน และเป็นการปฏิบัติเพื่อสืบทอดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา **ตำนานมูลศาสนา**. เชียงใหม่ : ม.ป.ท. ๒๕๓๑ (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในการทำบุญครบ
ร้อยวันศพนายหน่อ ชูติมา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๓.
- ก้อนแก้ว อภัย. **ประเพณีพื้นเมืองฉบับโบราณ**. เชียงใหม่ : แสงศิลป์การพิมพ์, ๒๕๑๕.
- พระครูกัลยาสิทธิวัฒน์ (สมาน กุลยานธมโม). **พุทธประวัติตามแนวปฐมสมโพธิ**. กรุงเทพมหานคร :
ม.ป.ท, ๒๕๕๑.
- พระปริยัติเวที (สุเทพ ฝุสสุธมโม). **พระไตรปิฎกแปลย่อ**. พระนคร : โรงพิมพ์ราชทัณฑ์, ๒๕๑๘.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. **ความเชื่อ**. สงขลา : มงคลการพิมพ์, ๒๕๒๒.
- มณี พยอมยงค์. **ประเพณีสิบสองเดือน ล้านนาพร้อมเล่ม**. เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์ ๒๕๓๗.
- สังฆะ วรณสัย. **พุทธตำนานพระเจ้าเลียบโลก**. เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์, ๒๕๔๕.
- เอกสารโบราณ ตำนานพระเจ้าเลียบโลก วัดกู่คำ จังหวัดเชียงใหม่**.